

Thea Walberg Haugan

Omsorgssvikt og senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner

Hvilke konsekvenser kan omsorgssvikt i tidlige barneår få for senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner?

Bacheloroppgave i Bachelor for vernepleie

Veileder: Marianne Tevik Singstad

Mai 2022

Thea Walberg Haugan

Omsorgssvikt og senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner

Hvilke konsekvenser kan omsorgssvikt i tidlige barneår få for senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner?

Bacheloroppgave i Bachelor for vernepleie
Veileder: Marianne Tevik Singstad
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for medisin og helsevitenskap
Institutt for psykisk helse

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Tittel: Omsorgssvikt og senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner

Introduksjon og bakgrunn: På bakgrunn av omsorgsinstitusjonen jeg var utplassert ved i forbindelse med praksis, fikk jeg et innblikk i ungdommenes hverdag. Noe som spesielt vekket interessen min i tiden jeg var der, var hvilke vanskeligheter ungdommene så ut til å ha med å opprette og ha gode relasjoner til andre. Dette fikk meg til å bli nysgjerrig på forholdet mellom omsorgssvikt og det å utvikle nære og trygge relasjoner. Besvarelsen vil derfor dreie seg om hvilke konsekvenser omsorgssvikt kan få for senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner.

Hensikt: Hensikten med besvarelsen er å bidra til økt forståelse knyttet til utfordringer ved etablering og vedlikehold av nære relasjoner for mennesker med opplevd omsorgssvikt i tidlige barneår. Funnene vil også kunne gi svar på hvilken betydning en nær relasjon har å si for ungdom ved omsorgsinstitusjon og videre hvordan vernepleieren kan dra nytte av denne kunnskapen i sin yrkesutøvelse.

Metode: Besvarelsens metode er en litteraturstudie.

Resultater: Basert på funn fra forskningsartikler og videre analyse ble det funnet 2 hovedtemaer; tilknytning og selvforståelse og tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner. De nevnte temaene har en tydelig sammenheng.

Konklusjon: For å konkludere viser litteraturstudien til at omsorgssvikt i barndommen kan få alvorlige konsekvenser for både utvikling, tilknytning, selvforståelse og etablering og vedlikehold av nære relasjoner senere i livet. Funnene viser også til hvilke utfordringer dette kan få for ungdom ved omsorgsinstitusjon, siden majoriteten av disse har opplevd omsorgssvikt. Forslag for videre studie vil kunne hjelpe vernepleieren i å forstå og benytte kunnskapen i møte med ungdom ved omsorgsinstitusjon.

Stikkord/nøkkelord: Omsorgssvikt, konsekvenser, ungdom, omsorgsinstitusjon, nære relasjoner, utrygg tilknytningsstil.

Antall ord: 7555

Summary

Title: Child abuse in early childhood and later establishment and maintenance of close relationships.

Introduction and background: Based on the care institution I was deployed at in conjunction with our internship, I got the opportunity to get insight into the young people's everyday life. Something that particularly caught my interest during the time I was there, was the difficulties the young people seemed to have in establishing and overall having good relationships with others. This made me curious about the relationship between neglect and developing close and secure relationships. The study will be based on this, about what consequences care failure can have for later establishment and maintenance of close relationships.

Purpose: The purpose of the study is to contribute to increased understanding related to challenges in establishing and maintaining close relationships for people with perceived care failure in early childhood. The findings will also be able to provide answers to what significance a close relationship has for young people at a care institution and further be able to answer how the social worker can benefit from this knowledge in their professional practice.

Method: Literature study.

Results: Based on findings from research articles and further analysis, 2 main themes were found; affiliation and self-understanding and affiliation in connection with the establishment and maintenance of close relationships. The mentioned topics have a clear connection.

Conclusion: To conclude, the literature study shows that neglect in childhood can have serious consequences for both development, attachment, self-understanding and the establishment and maintenance of close relationships later in life. The findings also refer to the challenges this may present for young people at care institutions, since the majority of these have experienced care failure. Suggestions for further study will be able to help the social worker in understanding and using the knowledge in meetings with young people at a care institution.

Keywords / keywords: Care failure, consequences, youth, care institution, close relationships, insecure attachment style.

Number of words: 7555

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
1.1 Begrunnelse for valg av tema	3
1.2 Avgrensning og presisering av problemstilling.....	4
1.3 Vernepleiefaglig relevans.....	4
1.4 Begrepsavklaring.....	5
1.4.1 Omsorgssvikt	5
1.4.2 Nære relasjoner	5
1.4.3 Kvalitet i nære relasjoner.....	6
1.5 Oppgavens hensikt.....	6
1.6 Oppgavens disposisjon.....	6
2.0 Teori.....	6
2.1 Utviklingstraumer.....	6
2.2 Tilknytningsteori.....	7
2.3 Tilknytningsatferd i lys av traumer	8
2.4 Vennskap og tilhørighet.....	9
2.6 Hva er miljøarbeid?.....	10
3.0 Metode	11
3. 1 Litteraturstudie	11
3.2 Fremgangsmåte.....	11
3.3 Søkehistorikk	14
3.4 Litteraturmatriser.....	16
3.5 Analyse av resultater.....	26
4.0 Resultater	28
4.1 Tilknytning og selvforståelse.....	28
4.2 Tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner.....	29
5.0 Diskusjon.....	30
5.1 Tilknytning og selvforståelse.....	30
5.2 Tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner.....	33
6.0 Metodediskusjon	35
7.0 Konklusjon	36
Referanser	38

Innledning

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Å skulle vokse opp i et hjem med omsorgssvikt kan påvirke barns utvikling i en svært negativ retning. I mange tilfeller fører dette til store skader hos barnet som det er vanskelig å reparere (Helsedirektoratet, 2019).

Utgangspunkt for tema for denne oppgaven er knyttet opp til praksisplass der jeg var utplassert i mitt tredje år som student ved vernepleierutdanningen ved NTNU i Trondheim. Dette var en omsorgsinstitusjon med langtidsplassering av ungdom i henhold til barnevernloven §4-4, 6 ledd, §4-12 og §4-6. Nevnte paragrafer gjelder for ungdom som er plassert frivillig eller uten samtykke fra barn og foreldre samt akutt plasseringer som da er midlertidige og gjennom prosess skal lede til enten videre plassering på tvang, frivillig plassering eller opphør av vedtak (Bufdir, 2022).

Grunnlag for plassering ved omsorgsinstitusjon er at det forekommer alvorlige mangler ved den daglige omsorgen barnet får (Bufdir, 2019). Forskning viser at barn i barnevernssektoren har en høy andel psykiske lidelser, begår hyppigere lovbrudd, har dårligere selvtillit, nedsatt fysisk helse og dårligere opplevelse av vennskap (Bufdir, 2022; Jozefiak, T., Kayed, N.S., Rimehaug, T., 2016; Kayed, N., Jozefiak, T., Rimehaug, T., Tjeleflaat, T. Brubakk, A-M. & Wichstrøm, L. 2015).

Noe som spesielt fattet min interesse, var hvordan de fleste av ungdommene ved omsorgsinstitusjonen så ut til å ha vanskeligheter med å opprette og ha gode relasjoner til andre. Dette fikk meg til å bli nysgjerrig på forholdet mellom omsorgssvikt og det å utvikle nære og trygge relasjoner.

Nære relasjoner er kjennetegnet av trygghet, tillit, gjensidighet og et sterkt emosjonelt bånd. Det beskytter også mot en rekke risikofaktorer, som risikoatferd og rusmiddelbruk (Viner, R, M., Ozer, E, M., Denny, Marmot, M., Resnick, M., Fatusi, A., Currie, C., 2012; Nawi, A.M., Ismail, R., Ibrahim, F. *et al.* 2021). Vennskap er spesielt viktig i ungdomstiden og har mange likhetstrekk med nære relasjoner. Flere ungdommer bosatt ved barnevernsinstitusjon omtaler venner som de nærmeste personene i livene deres og som det eneste trygge (Kayed et al., 2015; Ulset, 2016).

Gode vennskap og relasjoner har mange fordeler og bidrar blant annet til sosial kompetanse og innsikt i konfliktløsninger (Tetzchner, 2019). Ungdom ved

barnevernsinstitusjon rapporterer på den annen side om dårligere opplevelser i forhold til vennskap enn resten av befolkningen (Bufdir, 2022; Jozefiak, T., Kayed, N.S., Rimehaug, T. *et al* 2016; Kayed et al., 2015).

For å undersøke eventuelle sammenhenger rundt dette trengte jeg kunnskap om omsorgssvikt i et bredere perspektiv. Dette førte meg til følgende problemstilling;

Hvilke konsekvenser kan omsorgssvikt i tidlige barneår få for senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner?

1.2 Avgrensning og presisering av problemstilling

I besvarelsen har jeg valgt å drøfte og sette søkelys på hvilke konsekvenser omsorgssvikt i barneår kan få for senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner. I den forbindelse vil jeg trekke inn adekvat teori og forskning som kan ha paralleller til ungdom ved omsorgsinstitusjon. Jeg har valgt å begrense begrepet *ungdom* til mennesker i aldersspennet 12-18 år. Dette er grunnet samsvar med alderen til ungdom ved omsorgsinstitusjon.

Besvarelsen vil derfor primært handle om konsekvenser av omsorgssvikt og ikke primært handle om ungdom ved omsorgsinstitusjon. Dette på bakgrunn av et behov for å få et større bilde av hvilke faktorer som spiller inn ved etablering av nære relasjoner og vedlikehold av disse. Med dette sagt har majoriteten av ungdommer ved omsorgsinstitusjon opplevd svikt av omsorgspersoner i ulik grad (Bufdir, 2022).

Etablering av nære relasjoner er inkludert som del av problemstillingen for å avgrense besvarelsens omfang og fordi det er svært relevant for brukergruppen. Nære relasjoner for ungdom ved barnevernsinstitusjon er som nevnt innledningsvis, - sentralt for livskvaliteten deres (Jozefiak et al., 2016; Kayed et al., 2015).

1.3 Vernepleiefaglig relevans

Vernepleierens kunnskapsgrunnlag er i dag preget av at miljøarbeid, habiliterings- og rehabiliteringsarbeid, og utgjør majoriteten av utdanningsinnhold etterfulgt av helsefaglige emner, samfunnsfaglige og juridiske emner til slutt pedagogiske og psykologiske emner. (Nordlund, Thronsen og Linde, 2015)

Kunnskapsgrunnlaget gir vernepleieren mulighet til å jobbe på mange arenaer med en rekke brukergrupper med både fysiske, psykiske og sosiale funksjonsvansker. Vi skal møte mennesket der de er, kartlegge utfordringer, jobbe sammen mot ønsker og mål og bidra til at de får brukt sine ressurser (FO, 2019). Sett i sammenheng med valgt tema, vil dette kunne være relevant. Ungdommer bosatt ved omsorgsinstitusjon er en gruppe som har vokst opp uten de samme forutsetningene som jevnaldrende, og står i risiko for å leve et liv preget av lav livskvalitet og inngå i usunne venneforhold (Kayed et al., 2015; Ulset, 2016). Det blir derfor mitt ansvar som vernepleier å møte de der de er, kartlegge utfordringer og sammen bedre forutsetningene deres (Viken, 2017; Nordlund, Thronsen og Linde, 2015).

1.4 Begrepsavklaring

Et utvalg sentrale begreper knyttet til problemstillingen, vil nevnes gjennomgående i besvarelsen. Begrepene vil ha en relevans til problemstillingen. Det det blir av den grunn hensiktsmessig å redegjøre for følgende begreper nevnt nedenfor.

1.4.1 Omsorgssvikt

Om mangel på omsorg skader barnets helse og utvikling, vil det defineres som omsorgssvikt (helsebiblioteket, 2015). I min besvarelse velger jeg å definere omsorgssvikt som fysisk, psykisk og emosjonell avvising og vold og overgrep i ulik grad. I samsvar med dette omtaler lovteksten § 33 *Opplysningsplikt til barnevernet* omsorgssvikt som; «Situasjoner med mishandling og alvorlige mangler ved den daglige omsorgen» (Helsedirektoratet, 2022).

1.4.2 Nære relasjoner

Relasjoner handler om forbindelser vi har med andre mennesker (Tholin, 2003). Ifølge straffeloven § 282 defineres nære relasjoner som nåværende eller tidligere ektefelle, egne barn eller egne foreldre, besteforeldre eller oldeforeldre. I denne besvarelsen vil nære relasjoner derimot defineres som venner, yrkesutøver, samboer/kjæreste og familie. Forutsetningene for å kunne kalle det en nær relasjon handler om at relasjonen må være preget av tillit, gjensidighet og et emosjonelt bånd hvor følelser og tanker kan deles (Tetzchner, 2019).

1.4.3 Kvalitet i nære relasjoner

Kvalitet i nære relasjoner er et begrep som vil gå igjen i besvarelsen. Ifølge Bowlby (1997) vil kvaliteten på tilknytningen være det som er avgjørende for senere personlighetsutvikling. Kvalitet i nære relasjoner kan derfor henspille på hva som anses som avgjørende for senere positiv utvikling (Bowlby, 1997).

1.5 Oppgavens hensikt

Hensikten med besvarelsen er å bidra til økt forståelse knyttet til utfordringer ved etablering og vedlikehold av nære relasjoner for mennesker med opplevd omsorgssvikt i barndommen. Dette for å også kunne få svar på den betydning nære relasjoner har for ungdom ved omsorgsinstitusjon og hvordan jeg som vernepleier kan forstå kunnskapen og benytte den i min yrkesutøvelse.

1.6 Oppgavens disposisjon

Innledningen og teoridelen vil beskrive og redegjøre for hva diskusjonsdelen skal handle om. Ved metode, fremgangsmåte og søkeprosess blir det redegjort for hvordan jeg har gått fram i prosessen av leting etter relevante artikler. Deretter presenteres litteratormatrisene for valgte artikler, som etterfølges av en analysedel hvor jeg analyserer og sorterer temaer fra utvalgte artikler. Videre blir utvalgt teori og funn fra forskningsartiklene drøftet opp mot problemstillingen. Avslutningsvis blir hovedfunn fra drøftingen sammenfattet i konklusjonen for å kunne gi en helhetlig forståelse og besvare problemstillingen.

2.0 Teori

2.1 Utviklingstraumer

Utviklingstraumer, også kalt komplekse traumer, skjer når barnets utvikling påvirkes og skades. (Jørgensen og Steinkopf, 2013) Dette skjer når barnet tidlig i livet blir utsatt for skremmende opplevelser eller at deres sentrale behov ikke blir møtt. En skiller mellom to typer traumer, - type 1-traumer og type 2-traumer. Allen (2001) definerer type-1 traumer som enkelthendelser hvor det er skjedd en uventet hendelse eller en akutt

livstrussel. For å klassifisere traume som et type-2 traume forutsetter det at hendelsene er svært belastende, oppstår i tidlig barndom og er gjentatt og vedvarende.

Omsorgssvikt og type-2 traumer har en del likhetstrekk. Omsorgssvikt skyldes en manglende omsorg fra foreldrene i forhold til dekning av barnets sentrale behov. Siden påvirkningen ved omsorgssvikt ofte er gjentakende og belastende, slikt som type-2 traume, vil omsorgssvikt ofte kunne klassifiseres som et type 2-traume. (ref. Barbosa et al., 2016; Helsedirektoratet, 2019) Det er de gjentakende og belastende hendelsene som kan skape senere konsekvenser for utviklingen (NTNU Psykisk helse, 2021, 3:22; Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Hjernen er svært påvirkbar tidlig i livet og vil av den grunn endre seg i takt med de stimuliene den blir utsatt for. Hyppigheten av gjentakende belastende hendelser vil derfor kunne sette seg som dype strukturer i hjernen. Som konsekvens kan slike erfaringer påvirke emosjonsreguleringen, selvkontroll, hukommelse, refleksjon og vanskeligheter med å knytte bånd med andre (NTNU Psykisk helse, 2021, 3:22; Jørgensen & Steinkopf, 2013) Ungdom ved omsorgsinstitusjon, som gjentatte ganger fra barndommen av kan ha opplevd vold, mistillit og avvisning, kan derfor bli preget av dette utviklingsmessig.

2.2 Tilknytningsteori

For å få en forståelse av hvordan omsorgssvikt påvirker etablering og vedlikehold i nære relasjoner, ser jeg det som hensiktsmessig å beskrive i korte trekk hva tilknytning er.

Ainsworth (1989) omtaler tilknytning som et langvarig emosjonelt bånd som blir formet mellom barnet og en tilknytningsfigur. Ifølge Bowlby (1997) vil barn alltid knytte bånd så sant det er stabilitet med omsorgspersonen. Han mener det er kvaliteten på tilknytningen som vil være avgjørende for senere personlighetsutvikling. (Bowlby 1997) Barns reaksjoner ved adskillelse kan ifølge Tetzchner (2019) deles inn i 4 hovedgrupper: A-usikker-unnvikende, B- sikker, C-usikker- motvillig, D- usikker-desorganisert. Det ideelle er sikker tilknytning, hvor barnet opplever nok trygghet til å utforske verden. Dette skjer fordi tilknytningspersonen er tilgjengelig, pålitelig og forutsigbar (Tetzchner, 2019, s. 337).

Bowlby (1969, 1982) omtalte videre at barn lager seg indre arbeidsmodeller bestående av tidligere erfaringer av samspill med personen de har etablert en tilknytning til. Over

tid vil barnet basert på erfaringene danne et syn av seg selv og andre, kalt virkelighetsoppfatning (Bowlby, 1969, 1982). Virkelighetsoppfatningen barnet har opparbeidet seg vil da være grunnlaget for videre utvikling av sosial kompetanse og tilpasning (Tetzchner, 2019; Bowlby; 1969, 1982).

2.3 Tilknytningsatferd i lys av traumer

Noen foreldre kan fremme frykt hos barnet i stedet for trygghet. I stedet for å bli møtt med varme og omsorg, vil noen barn oppleve å bli avvist eller bli utsatt for fysisk vold av sin omsorgsperson. Om dette skjer gjentatte ganger, vil barnet i stedet for å assosiere relasjonen med kjærlighet, knytte opp følelser som hat, sinne og usikkerhet til relasjonen (Tetzchner, 2019, s. 335).

Allen (2013) beskriver i sin bok hvordan slike belastende livserfaringer og videre dyp mistillit til mennesker er en sentral manifestasjon til tilknytningstraumer. Han beskriver at tilknytningstypene er basert på hvordan barnet har blitt behandlet av omsorgspersonen. Om omsorgspersonen ikke har imøtekommet barnets behov og følelser vil barnet kunne utvikle en usikker-motvillig eller unnvikende tilknytningsstil (Allen, 2013). I tilfeller ved grov vold og mishandling kan barnet utvikle en desorganisert tilknytningsstil (Tetzchner, 2019).

Usikker motvillig tilknytningsstil kjennetegnes ved en åpenbar usikkerhet. Med dette menes en trang for å vise egne tilknytningsbehov i søk av å fremkalle respons og omsorg. Dette gjør de svært avhengig av andre (Allen 2013).

På overflaten kan unnvikende tilknytningsstil se forskjellig ut fra usikker-motvillig tilknytningsstil. Unnvikende tilknytningsstil kjennetegnes av en trang til å distansere seg selv fra emosjonell intimitet og kontakt, og som for andre kan vises gjennom et sterkt behov for selvstendighet. Hvis kontakten med andre krever for mye, er avvising et velkjent symptomuttrykk. Dette er fordi de ikke vet hvordan de skal håndtere følelsene sine og be om hjelp (Allen 2013).

Felles for både usikker-motvillig tilknytningsstil og unnvikende, er en manglende evne til å identifisere, regulere og uttrykke følelser og behov. Uten evne til å vite hvordan en selv vil reagere i ulike situasjoner, vil det følgelig være risikabelt å gjøre seg selv emosjonelt åpen og be om hjelp fra andre (Allen, 2013).

2.4 Vennskap og tilhørighet

«Vennskap er en horisontal gjensidig relasjon som kjennetegnes av et sterkt emosjonelt bånd, likeverdighet og symmetri» (Tetzchner, 2019, s. 345) Et slikt vennskap hvor en kan dele følelser og tanker, kjennetegner et sunt venneforhold. Vennskap skaper ikke bare et emosjonelt og nært bånd, men bidrar også til en utvikling av sosial forståelse, kompetanse og innsikt i konfliktløsninger og kulturelle regler (Tetzchner, 2019).

Spesielt viktig er vennskap i ungdomstiden, da barnet er i en prosess av selvstendigjøring og har et stort ønske om være en del av et felleskap og føle seg godtatt (Tetzchner, 2019; Kaye et al., 2015) Videre viser forskning at ikke bare venner, men relasjoner preget av trygghet og støttende atferd beskytter mot risikoatferd, rusmiddelbruk og forbedrer både psykisk og fysisk helse (Viner et al., 2012; Nawi et al., 2021). En rekke studier fra barnevernsinstitusjoner, viser til at venner er en svært viktig del av deres liv. Flere av informantene fortalte at vennene de hadde var de viktigste og nærmeste personene i livene deres, og det eneste trygge (Kaye et al., 2015; Ulset et al., 2016).

Institusjonsledere oppgir at 55% av ungdommene sjeldent får seg venner utenfor institusjonen og at ungdommer ved institusjon selv rapporterer om dårligere opplevelse av vennskap enn resten av befolkningen. (Bufdir, 2022; Jozefiak et al., 2016; Kaye et al., 2015). Mange av deltakerne i studien til Ulseth (2016), opplevde det vanskelig å knytte vennskapsbånd med ungdom utenfor institusjonen grunnet hvem de var og hvor de bodde (Ulseth, 2016).

Hyppe flyttinger fra bosteder og institusjoner ble også omtalt som en utfordring ved etablering av vennskap fra studien til Ulseth (2016). Det er videre rapportert at ungdom ved omsorgsinstitusjon har en høy ankomst psykiske lidelser og risikofylt atferd (Kaye et al., 2015).

Kvalitet og kontinuitet i vennskapet vil derfor kunne sies å være av stor betydning for barnets utvikling og livskvalitet, noe besvarelsen vil komme tilbake til senere.

2.5 Relasjonskompetanse

Relasjonskompetanse handler om å forstå og samhandle med mennesker i yrkessammenheng på en god og hensiktsmessig måte (Røkenes og Hanssen, 2012).

Å skape en god relasjon og etablere en meningsfull samhandling handler om mange aspekter, men kjernen ved relasjonskompetanse dreier seg om å aktivt gå inn for å forstå den andres opplevelse (Røkenes og Hanssen, 2012). Dette fordrer at en er bevisst egen forforståelse og reflekterer over hvordan egne holdninger, personlighet og erfaringer kan påvirke samspillet med bruker. Slik vil en ha mulighet til å forholde seg til andres opplevelse av verden, og videre kan skape et opplevelsesfelleskap. Opplevelsesfelleskap innebærer at vi deler meninger og opplevelser og sammen bidrar for å skape en delt opplevelse (Røkenes og Hanssen, 2012).

Å skape et slikt opplevelsesfelleskap, fordrer en evne til å kunne tolke seg selv og andre. Det betyr at begge parter har kontakt med egne følelser og evner å reflektere over seg selv. Dette kalles for en mentaliseringsevne. Noen mennesker mangler slike forutsetninger og sliter med å dele egne opplevelser og forstå andres. Eksempelvis har mennesker som har tilknytningsvansker en redusert mentaliseringsevne, som videre vil gi konsekvenser i form av mangel i å tolke egne og andres opplevelser bak ulike uttrykk (Røkenes og Hanssen, 2012). Grunnet tidligere tilknytningstraumer og vonde opplevelser i samhandling med omsorgsperson, vil det i behandlingssammenheng kunne være utfordrende å både skape og vedlikeholde en relasjon (Røkenes og Hanssen, 2012).

2.6 Hva er miljøarbeid?

Miljøarbeid defineres av Viken (2017) som en betegnelse på samhandling mellom tjenesteyter og tjenestemottaker, hvor målet er å legge til rette for at brukeren skal være deltakende, føle seg inkludert, engasjere seg og oppleve mestring. Miljøarbeid er videre rettet inn mot generelle målsettinger og inneholder planer og retningslinjer (Viken, 2017).

Hensikten med en viss struktur i miljøarbeid, er for å kunne samarbeide målbevisst mot felles mål, fremme gode atferdsmønstre, og forhindre at brukeren i mangel av positive støttefaktorer utvikler dysfunksjonelle atferdsmønstre (Viken, 2017). Med dysfunksjonelt atferdsmønster menes en forstyrrelse av et atferdsmønster hvor en ser en opptreden som ikke passer forventningene. Dette kan eksempelvis vise seg gjennom negative faktorer for egen utvikling og psykisk helse, slikt som å bruke tiden med et kriminelt vennenettverk (Viken, 2017; Ulseth, 2016). I sammenheng med ungdom ved omsorgsinstitusjon kan dette handle om å betydningen av å følge opp sosialt nettverk, delta på meningsfulle aktiviteter sammen og videre bidra til at ungdommen kan søke glede med andre som har en god påvirkningskraft.

2.7 Vernepleiefaglig miljøarbeid

Kunnskapsgrunnlaget til vernepleiere vil i stor grad omhandle miljøarbeid, habilitering- og rehabiliteringsarbeid (Nordlund, Thronsen og Linde, 2015). Det er altså en sentral del av vernepleiefaglig kompetanse. Målsettingene til vernepleiere fordrer en evne til å yte omsorg, veilede og jobbe sammen mot ønsker og mål for å bedre brukers forutsetninger og øke livskvaliteten. Omsorgsbegrepet står sentralt i vernepleiefaglig miljøarbeid, og fordrer mange av de samme aspektene som relasjonskompetanse; være tilstede, bry seg, forstå, vise medfølelse, ømhet og respekt. (Nordlund, Thronsen og Linde, 2015).

3.0 Metode

3.1 Litteraturstudie

Besvarelsen er gjennomført som en litteraturstudie. Kort forklart er en litteraturstudie en studie hvor en systematisk innhenter relevant faglitteratur og benytter ulike søkemotorer på nett. Målet med innhenting av relevant litteratur og forskning er for å belyse en valgt problemstilling, før en sammenfatter det hele. I Thidemann boken (2019) er det beskrevet en trinnvis fremgangsmåte for en litteraturstudie. Fremgangsmåten valgte jeg benytte som en veiledning i belysning av min problemstilling; En litteraturstudie blant ungdom i barneverninstitusjon: hvilke konsekvenser kan omsorgssvikt ha for senere etablering av nære relasjoner? (Thidemann, 2019)

3.2 Fremgangsmåte

Det første jeg startet med etter å ha kommet opp med en problemstilling, var innledende litteratursøk (Thidemann, 2019). Jeg valgte å benytte søkemotorer som Google Scholar, Oria og Idunn for å innhente relevant litteratur og for å få en bred oversikt over aktuell forskning. Valget falt på disse fordi de dekte et vidt spekter av bøker, tidsskriftartikler, kvalitative og kvantitative studier, rapporter og avhandlinger. Informasjon om databasene fant jeg på helsebiblioteket (helsebiblioteket, u.å).

Ved oversiktssøk i nevnte databaser benyttet jeg sentrale begreper fra problemstillingen som søkeord; «Institusjon», «barnevern», «ungdom», «omsorgssvikt» «relasjoner» og «konsekvenser». Det ble benyttet både engelske og norske søkeord, med den hensikt å utvide søket for relevant forskning i andre land enn Norge. Det kom opp mange søketreff i både Google Scholar, ORIA og Idunn, som viste til at det var mye fagstoff på området. Søkeord ble kombinert i løpet av søkeprosessen ut fra antall treff og relevans.

For å finne søkeord til videre arbeid med systematisk litteratursøk, noterte jeg ned relevante nøkkelord fra et utvalg artikler. Dette er nøkkelord forfattere benytter i sin egen tekst. Det ble videre sjekket etter aktuell forskning i referanselister. For å få en bredere oversikt over tema og problemstilling valgte jeg å repetere relevante deler av pensum. I denne prosessen fant jeg flere aktuelle artikler i noen av referanselistene. Dette nevner Thidemann (2019) som en anbefalt strategi som forberedelse til systematisk litteratursøk.

Rammeverket PICO (Population, Intervention, Comparison and Outcome) er et hjelpemiddel som ble benyttet i oppgaven. PICO er et rammeverk som skal bidra til å operasjonalisere problemstillingen og gjøre den søkbar. Comparison ble ikke benyttet i skjemaet, da det ikke er relevant for problemstillingen. Sett i sammenheng med vilkårene Thidemann (2019) beskriver for et systematisk litteratursøk, vil PICO-rammeverket være til hjelp i planleggingsprosessen for videre systematisk søk.

PICO skjema, Tabell 1

PICO	P – Population	I – Intervention	O – Outcome
	Youth	Child abuse in early childhood and effects on close relations	Identify and prevent risk factors and assist in developing healthy and secure relationships
Søkeord	Youth, adolescent	Child abuse, child maltreatment, child neglect, childhood trauma, relations, relationships, intimate relations	Relations, relationships, consequences

Som en videre del av planlegging til systematisk litteratursøk, orienterte jeg meg i ulike databaser i helsebiblioteket. PubMed, PsycInfo og ERIC ble aktivt brukt ved systematisk litteratursøk da de var aktuelle innen fagområder som pedagogikk, psykologi og helsefag (helsebiblioteket, 2016). Relevante søkeord fra innledende litteratursøk ble benyttet og kombinert med emneord fra emneordsregister. I startprosessen av søket fikk jeg få søk

og strevde med å finne relevante artikler. Jeg satt derfor av tid til å gjennomgå aktuelle søkeord for brukergruppe, intervensjon og utkom.

Nøkkelord fra relevante artikler og emneord fra emneordsregister ble notert fortløpende i PICO skjemaet før jeg påbegynte søkeprosessen igjen. Det kom frem at søkeord som gjaldt barnevern kombinert med etablering av sosiale relasjoner senere i livet ga få søketreff. Fåtalet av de aktuelle artiklene jeg fant var longitudinelle studier. Dette kan tyde på at det er lite forskning på området, og at sammenhengen mellom ungdommer ved barnevernsinstitusjon og senere etablering av sosiale relasjoner krever omfattende studier gjort over en lang periode. Det ble derfor forandret fokus i problemstillingen, hvor søkeord tilknyttet «barnevernsinstitusjon» sjeldent ble inkludert. Forandring av problemstilling resulterte i flere søketreff i alle databasene. Det hadde fortsatt vært ønskelig med fler treff, noe som indikerte at det er relativt lite forskning knyttet til omsorgssvikt og etablering av sosiale relasjoner.

Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Tabell 2. Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Publisert mellom 2012 og 2022	Publisert før 2012
Artikler som er skrevet på norsk og engelsk	Review artikler
Kvalitativ og kvantitativ	Ikke fagfelleverdert
Overførbart til vernepleieryrket	Ikke overførbart til vernepleieryrket
Vitenskapelige artikler	Fagartikkel

Det ble videre benyttet skjema for inklusjons- og eksklusjonskriterie- skjema. Inklusjonskriterier som nevnt ovenfor er blitt benyttet i databasesøkene, for å finne relevant og oppdatert forskning. I forhold til overførbarhet, var det ønskelig med studier gjort i Europa. Grunnet lite forskning på området, ble to artikler fra New York og New Zealand inkludert i besvarelsen. Jeg har derfor vært kritisk til forskning som er gjort i begge artiklene. Ved litteratursøket ble kriterier begrenset både gjennom manuelt søk og ved skumlasing av artiklene. Ved gjennomgang av artiklene ble det sjekket om de inneholdt IMRaD- struktur, og om artiklene var vitenskapelige og ikke fagartikler. Om artiklene etter gjennomgang av inklusjons- og eksklusjonskriterier viste seg aktuelle, leste jeg grundig gjennom for å se om de kunne belyse problemstillingen (Thidemann, 2019).

Etter å ha valgt 5 vitenskapelige artikler, ble det foretatt kvalitetsvurderinger. Til denne prosessen ble det benyttet sjekklister fra helsebiblioteket (2016). Sjekklister er pedagogiske verktøy som skal være til hjelp for å kritisk vurdere artiklene. Kvalitetssjekk med bruk av passende sjekklister fra helsebiblioteket ble gjennomført: kohortstudie (Shabab et al., 2021), RCT-studie (Zaccagnino et al., 2014), kvalitativ studie (Harvey et al., 2012) og tverrsnittstudier (Cohen et al., 2016; Erozkhan et al., 2016). Nevnte studier ble vurdert godkjent.

Denne studien søker kunnskap om hvilke konsekvenser omsorgssvikt kan få for etablering av nære relasjoner senere i livet. Problemstillingen søker i retning av objektive data, for å vite hvordan flere forhold samvarierer. (Thidemann, 2019). Med utgangspunkt i denne kunnskapen var jeg derfor interessert i et flertall av kvantitative studier i forkant av systematisk litteratursøk.

3.3 Søkehistorikk

Tabell 3. Søkehistorikk

Søkeda to	Søkenummer	Søkeord og kombinasjoner	Avgrensninger database	Antall treff	Leste abstract	Leste artikler	Artikler inkludert
20.03.22	1	"Childhood trauma" AND "attachment behaviour"	ERIC Årstall 2012-2022	11	3	2	1
20.03.22	2	"Relationship building, professional AND child welfare"	PubMed Årstall 2012-2022	24	4	3	0
22.03.22	3	"Child abuse AND Foster care"	ERIC Årstall 2012-2022	46	3	3	0
26.04.22	4	"Childhood maltreatment" AND "Psychopathology" AND "Relationships"	PsycInfo Årstall 2012-2022	97	7	3	1

02.05.2 2	5	Child* AND child abuse* AND Psychosocial development* AND Cognition development	PubMed Årstall 2012-2022	15	3	1	0
02.05.2 2	6	Child abuse AND shame AND Interpersonal relationships	PsycInfo Årstall 2012-2022	3	2	1	1
06.05.2 2	7	Residential youth care AND foster care AND childhood abuse	PubMed Årstall 2012-2022	10	1	1	1
10.05.2 2	8	child attachment AND child abuse AND relations AND institutional care	PubMed Årstall 2012-2022	62	7	2	1

Som vist ovenfor er det blitt benyttet et utvalg forskjellige søkeord. Dette var for å få flest mulig søketreff på det problemstillingen søkte kunnskap om og som en konsekvens av en kontinuerlig forandret problemstilling. Startfasen av søkeprosessen var preget av et ønske om å finne artikler gjeldende barn ved barnevernsinstitusjon. Flere virket aktuelle, men grunnet ulike organiseringer av barneverntjenester og videre behandlingsintervensjoner fra andre land som begrenset overførbarhetsverdien betraktelig, valgte jeg bytte fokus i problemstillingen. Dette resulterte i andre søkeord. Institusjon og fosterhjem ble fortsatt benyttet i søkeprosessen mot slutten. Dette hadde årsak i et bytte av problemstilling, hvor jeg primært ønsket å se på sammenhenger mellom omsorgssvikt og senere konsekvenser i form av etablering og vedlikehold av nære relasjoner.

Temaet beholdt jeg gjennom litteraturstudien, siden dette var noe jeg var svært interessert i. Ifølge Thidemann (2019) er systematisk litteratursøk en iterativ prosess (s.82). Jeg var derfor forberedt på at jeg underveis ville forandre problemstillingen. Det viktigste var at jeg hadde motivasjon og begeistring for valgt tema. En rekke av artiklene passet ikke inklusjonsvilkårene etter gjennomført søk, slikt som at de eksempelvis var oversiktsartikler eller ikke hadde IMRaD-struktur. Noen av tekstene ble derfor lest abstract, før jeg etter gjennomgang så at de ikke ville være relevante for problemstillingen.

3.4 Litteraturmatriser

Tabell 4. Artikkel 1.

Referanse	Shahab, M, K., Ridder, J, A., Spinhoven, P., Penninx, B, W., Mook-Kanamori, D, O., Elzinga, B, M. (2021). "A tangled start: "The link between childhood maltreatment, psychopathology, and relationships in adulthood". <i>Child abuse and Neglect</i> , 121, 105228. DOI: https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105228
Hensikt	Forfatterne i denne studien ville undersøke i hvilken grad mishandling i barndommen er linket til kvalitet i nære forhold.
Metode	The Netherlands study of depression and anxiety (NESDA) er en pågående longitudinell kohort studie. Analysen har pågått siden 2004, og inkluderer 5 oppfølginger. Nåværende studie inkluderer 2035 voksne. Dette er samme deltakere fra første måling (2004), som nå deltar på siste oppfølging kalt F9. Nåværende studie søker å undersøke i hvilken grad mishandling i barndommen er assosiert med usikker tilknytningsstil og kvalitet i nære forhold, og om dette er avhengig av psykopatologi. Undersøkelsene foregår

	gjennom strukturelle intervjuer som deretter blir analysert.
Utvalg	Nåværende gruppe inkluderer 2035 deltakere i alderen 18-65. Det var ved første undersøkelse 2981 deltakere som deltok.
Resultater	Funn i studien viser til at mishandling i oppveksten er knyttet til lavere kvalitet av nære forhold, hvor depresjon og usikker tilknytningsstil påvirker utfallet.
Kvalitet	<p>Styrker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2035 av opprinnelig 2981 deltakere har deltatt på totalt 5 undersøkelser. Omfanget av deltakerne styrker reliabiliteten. <p>Svakheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Representantene har egne subjektive oppfatninger av eksempelvis alkoholinntak, som igjen kan gi uklare funn og upresise målinger. • Forfatterne nevnte at pasienter med sterke symptomsuttrykk med depresjon droppet ut. Dette kan ha gitt upresise målinger.
Etikk	De etiske komiteene ved de ulike deltakende universitetene godkjente forskningen og alle deltakerne ga skriftlig informert samtykke.
Relevans	Studien gir omfattende resultater i forhold til konsekvenser av omsorgssvikt. NESDA kommer også med merknader for videre intervensjoner. Dette er informasjon som er relevant for det problemstillingen søker etter.

Tabell 5. Artikkel 4.

Referanse	Erozkan, A. (2016). The link between types of attachment and childhood trauma. <i>Universal Journal of Educational Research</i> . (1071-1079) 4 (5). DOI: 10.13189/ujer.2016.040517
Hensikt	Studien undersøker forholdet mellom barndomstraumer og typer tilknytningsstiler.
Metode	<p>En tverrsnittstudie var benyttet i denne studien. Det ble samlet inn data i to omganger. Deltakerne fikk i første omgang delt ut et selvrapporterings skjema, som hadde som hensikt å evaluere opplevelser knyttet mishandlinger i barndommen. Ved andre runde ble det delt ut selvrapporterings skjema som skulle vurdere utvalgets ulike tilknytnings typer.</p> <p>Forfatterne samlet inn dataen og benyttet en korrelasjonsanalyse for å søke etter sammenheng mellom barndomstraumer og typer tilknytning.</p>
Utvalg	Utvalget var sammensatt av 911 deltakere i alderen 19-24. Deltakerne var universitetsstudenter ved Mugla Sitki Kocman University i Tyrkia. Utvalget ble samlet inn gjennom en tverrsnittmodell, som randomiserte deltakerne.
Resultater	Resultatene av denne studien viser til at det er en signifikant sammenheng mellom negative barndoms opplevelser og typer tilknytning. Forskningen viste at å bli utsatt for tidlige relasjonelle traumer kan spille en viktig rolle for utvikling av tilknytningsproblemer. Resultatene indikerer derfor at vold i hjemmet ved

	tidlige barneår kan påvirke senere etablering av relasjoner.
Kvalitet	<p>Styrker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Både størrelsen og det faktum at deltakerne er randomiserte styrker reliabiliteten til studien. • Forfatterne begrunnet valg for både rapporteringsskjemaene og korrelasjonsanalysen, og spesifiserte reliabiliteten og validiteten ved bruk av innsamlingsdato i forhold til de statistiske analysene. Dette forsterker også validiteten til selve artikkelen. • Cronbachs alfa for subskalaene ved begge instrumentene som ble benyttet, viste til verdier over 0.70. Dette viser til en reliabilitet i forhold til hvor pålitelig instrumentene er. <p>Svakheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det var ikke mulig å verifisere i hvilken grad det ble gitt nøyaktige svar på spørsmål. Dette kan ha resultert i unøyaktige målinger. • Forfatterne spesifiserer at fremtidige studier er nødvendige for å undersøke individets mentale representasjoner av seg selv, andre og tilknytningsmønstre fra et longitudinelt synspunkt.

	<ul style="list-style-type: none"> • Generaliseringsverdien er begrenset grunnet studie forbeholdt kun til dette universitetet.
Etikk	Tillatelse til datainnsamling ble godkjent fra utdanningsfakultetet Mugla Sitki Kocman Universitetet.
Relevans	Studien omfatter undersøkelser i forhold til fysisk, seksuell og emosjonell mishandling og fysisk og emosjonell avvising. Nevnte faktorer sammenliknes med sikker, engstelig, usikker og avvissende tilknytningsstil.

Tabell 6. Artikkel 6.

Referanse	Harvey, S. M., Dorahy, M. J., Vertue, F. M., Duthie, V. S. (2012). «Childhood psychological maltreatment and perception of self, others, and relationships: A phenomenological exploration. <i>Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma</i> . (237-255.), 21,(3) DOI: https://doi.org/10.1080/10926771.2012.665428
Hensikt	Hensikten med studien var å undersøke betraktninger voksne med tidligere opplevd psykisk mishandling i hjemmet har i forhold til seg selv og andre.
Metode	Kvalitativ metode. Metoden baserte seg på et semi-strukturert intervju. Innsamling av data ble gjort gjennom en tokningsfenomenologisk analyse (IPA), en kvalitativ metode for analyse av komplekse kontekstuelle data.
Utvalg	6 deltakere med en historie av psykisk mishandling i barndommen deltok i undersøkelsen. Alle deltakerne deltok på rådgivning tidspunktet denne studien ble gjennomført. Deltakerne var mellom 34 og 68 år gamle.

Resultater	<p>Etter fullført intervju med deltakerne, dukket fire overordnede temaer opp;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. skambasert selvopfatning 2. selvbeskyttelse mot emosjonell smerte 3. begrenset bevissthet om andre 4. skambaserte roller i relasjoner <p>Forfatterne konkluderte med at psykisk mishandling har gjennomgripende og skadelige konsekvenser for egenverd, oppfatning av andre og mellommenneskelig funksjon.</p>
Kvalitet	<p>Styrker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forfatterne av studien begrunner hvilke inklusjons- og eksklusjonskriterier de har benyttet, slik at deltakerne passer formålet. Dette er med på å styrke validiteten til artikkelen. • Forfatterne beskrev at de var bevisst sin forforståelse for studie ved at de begrunnet valg av spørsmål for intervjuet. De beskrev også at de var opptatt av at spørsmålene skulle være åpne og nøytrale. <p>Svakheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studien er fra New Zealand. Det kan derfor bety at overføringsverdien blir svak. Dataene som samles opp handler hovedsakelig om opplevelser og erfaringer, noe som ifølge Thidemann (2019) har relativt god overføringsverdi. • Flertallet av deltakerne var kvinner. Det kan ha svekket reliabiliteten • Deltakernes perspektiver kan ha blitt påvirket av rådgivning.

Etikk	Studien er godkjent av human-etisk komite. Deltakerne ble informert om studien til sin rådgiver og fikk muligheten til å fylle ut et «tillatelse til å kontakte»- skjema om de ønsket mer informasjon. Alle deltakerne samtykket til å delta på studien.
Relevans	Problemstillingen søker å undersøke både tilknytningsstiler og kvalitet i nære forhold. Studien til Harvey et al., (2012) søker informasjon om deltakernes opplevelser knyttet til etablering og vedlikehold av relasjoner. Dette samsvarer med hva problemstillingen søker etter.

Tabell 7. Artikkel 7.

Referanse	Zaccagnino, M., Cussino, M., Preziosa, A., Veglia, F., Carassa, A. Attachment Representation in Institutionalized Children: A preliminary study using the Child attachment interview. <i>Clinical Psychology & Psychotherapy</i> . (165-175.) 22 (2) DOI: https://doi.org/10.1002/cpp.1882
Hensikt	Hensikten og målet med studien er å undersøke tilknytningsrepresentasjonen i et utvalg barn som er bosatt ved institusjon.
Metode	En randomisert kontrollert studie. Forfatterne søker å måle tilknytnings representasjoner hos barnene gjennom et semi-strukturert intervju. Intervjuet er komprimert av 19 spørsmål gjeldende barnets nåværende og tidligere erfaringer med primære omsorgspersoner. Forfatterne ber barnet om å evaluere kvaliteten på disse relasjonene. Hvert intervju er kodet på åtte ni-punkts vurderingsskalaer. Skalaene vurderer i hovedsak tilknytningsstiler og emosjonell åpenhet.
Utvalg	To grupper ble sammenliknet. Den første gruppen var sammensatt av 24 italienske barn. Barnene er i aldersgruppen 9-13 år og bor fordelt på tre ulike institusjoner i Nord- Italia. Barnene i den første gruppen var blitt fjernet fra hjemmene sine grunnet fysisk avvising og vold.

	Den andre gruppen var sammensatt av 35 italienske barn som aldri har vært i fosterhjem og ble rekruttert fra en barneskole i Nord-Italia. Denne gruppen ble ansett som kontroll-gruppen (NIG).
Resultater	Barnene ved institusjonen viste en høyere prosentandel av usikre tilknytningsrepresentasjoner og lavere skår på Child Reflective Functioning Scale.
Kvalitet	<p>Styrker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forfatterne beskriver barnevernssystemet grundig. Beskrivelsene gir en validitet i forhold til overføringsverdi av det norske barnevernssystemet • I studien har forfatterne valgt å legge ved en rekke eksklusjonskriterier for begge gruppene. Kriteriene som er nevnt i studien var ment å ekskludere egenskaper som kan resultere i skjevheter i studien. Dette styrker reliabiliteten. • Forfatterne har gjennom intervjuet hatt klare mål for hva de søker etter, og unngå skjevheter. Dette begrunnet de i fremgangsmåten av metodedelen, hvor det ble benyttet skalaer for å måle barnets sinnstilstand før de fastslo tilknytnings type. Dette var for å evaluere om barnets fortellinger og erfaringer reflekterte den faktiske tilknytnings typen, og ikke var fremtvunget av andre faktorer. <p>Svakheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvalg deltakere var lite • Fordi utvalget er lite, er det flere analyser som ikke har blitt inkludert i studien. Dette inkluderer blant annet lengden på fosterhjems plassering og alvorlighetsgraden av overgrep i barndommen.
Etikk	Barnets foreldre ble bedt om å signere et samtykkeskjema for at barna kunne delta i studien.

	Intervjueren forklarte studien til barnet før gjennomføring og sørget for at hun/han var villig til å delta. Dette gir en god indikasjon for at det ble gitt informert samtykke til barnet.
Relevans	Problemstillingen søker etter forskning knyttet til hvordan omsorgssvikt kan påvirke barnets tilknytningsstiler. Studien til Zaccagnino et al., (2014) svarer på dette.

Tabell 8. Artikkel 8.

Referanse	Cohen, L. J., Ardan, F., Tanis, T., Halmi, W., Galynker, I., Von Wyl, A., Hengartner, P. M. (2016) Attachment anxiety and avoidance as mediators of the association between childhood maltreatment and adult personality dysfunction. <i>Attachment and Human Development</i> (58-75.), 19, 1 DOI: https://doi.org/10.1080/14616734.2016.1253639
Hensikt	Nåværende studie kartlegger sammenheng mellom mishandling i barndommen og personlighetstrekk senere i livet. Denne studien søker å teste hypotesen om assosiasjonen mellom mishandling i barndommen og personlighetsdysfunksjon kan tilskrives usikker tilknytning.
Metode	Kvantitativ metode. Metoden for den nåværende studien baserte seg på et selvrapporterings spørreskjema kalt SIPP-118. Skjemaet gir et sett med fem kontinuerlige domener som vurderer kjernekomponenter av feiltilpasset personlighetsfunksjon. Dette inkluderer selvkontroll, identitetsintegrasjon, relasjonelle kapasiteter, ansvar og sosial integrasjon. Domenene består videre av en rekke kategorier. Tilknytning ble vurdert med ECR-R, et selvrapporterings skjema som vurderer usikker og

	unntvikende tilknytningstype i sammenheng med romantiske forhold.
Utvalg	<p>72 deltakerne ble rekruttert fra tre døgnavdelinger i psykiatriavdelingen i New York City. Deltakerne var representanter for et fyldigere utvalg på 296.</p> <p>Forskjellen er at deltakerne i denne studien nylig deltok i behandling.</p> <p>Deltakerne er i aldersgruppen 18-65 år.</p>
Resultater	<p>Instrumentene som målte relasjonelle kapasiteter og identitetsintegrasjon, viste en signifikant sammenheng med usikker tilknytnings type.</p> <p>Dette kan gjenspeile den generelle negative effekten usikker tilknytningsstil har for selvoppfatning og kapasitet for intime relasjoner.</p> <p>Dataene fra analysen viser også en sammenheng mellom usikker tilknytning, mishandling i barndommen og personlighetsdysfunksjon i voksen alder.</p>
Kvalitet	<p>Styrker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Flere inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier måtte oppfylles for å kunne delta i studien. Dette forhindrer skjevheter og styrker reliabiliteten og validiteten for funnene. • Forfatterne begrunner hvorfor de benyttet selvrapporteringskjemaet som blir benyttet i denne studien <p>Svakheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvalget på 72 er relativt lite i forhold til majoriteten av de andre deltakerne. Enkelte av resultatene kunne derfor hatt større medierende effekt enn de gjeldende funnene for denne studien

Etikk	Alle deltakere signerte et samtykkeskjema godkjent av Institutional Review Board (IRB) før de gikk inn i studien. Forfatterne inkluderte kun pasienter i stand til å forstå samtykkeskjema.
Relevans	Funn fra studien viste til at deltakere med opplevd mishandling i barndommen har stor sannsynlighet for å utvikle en usikker tilknytnings type og vanskeligheter med å vedlikeholde en nær relasjon. Funnene i studien samsvarer derfor med det problemstillingen spør om.

3.5 Analyse av resultater

Ved analysearbeid ble det i hovedsak tatt utgangspunkt i Aveyards analysemodell (2019). Modellen skal være til hjelp for å oppsummere litteratur og skal være godt egnet for uerfarne på området. Fremgangsmåten er trinnvis, med veiledning og tips for analysering. Aveyard (2019) anbefaler at valgte temaene skal være frembrakt fra hovedfunn i resultatdel i artiklene, og skriver videre at de skal gjenspeile problemstillingen.

For å identifisere temaer leste jeg gjennom resultatdelene til artiklene, med problemstillingen skrevet fremfor meg. For å systematisere temaene skrev jeg ned to forskningsspørsmål fra problemstillingen. Deretter markere jeg over med tusj på begreper jeg anså som relevante for begge forskningsspørsmålene. Bruk av ulike fargetusjer og systematisering av temaer gjennom forskningsspørsmål er noe Aveyard (2019) anbefaler. Det ble videre benyttet en farge for hvert forskningsspørsmål. Dette var for å holde en ryddig oversikt over relevante temaer og ga meg også muligheten til å se sammenhenger.

For å lage en oversikt over gjennomgående sammenhenger opprettet jeg en tabell nedenfor. Tabellen hjalp meg i å visualisere mønstre fra de ulike artiklene. (Thidemann, 2019)

Tabell 9: Tematabell

Tema	Artikkel 1	Artikkel 2	Artikkel 3	Artikkel 4	Artikkel 5
1. Unnvikende tilknytningsstil	●	●		●	●
2. Usikker-motvillig tilknytningsstil	●	●			●
3. Usikker-disorganisert		●			
4. Begrenset bevissthet om andre			●	●	●
5. Depresjon	●				●
6. Lavere kvalitet i nære relasjoner	●		●		
7. Nedsatt bevissthet om seg selv			●	●	●
8. Mistillit			●	●	
9. Vansker med nærhet og intimitet			●		●

Tabell 10: Sammenfatning av temaer

Hovedtema	Undertema
Tilknytning og selvforståelse	<ul style="list-style-type: none"> - Begrenset bevissthet om seg selv - Begrenset bevissthet om andre
Tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner	<ul style="list-style-type: none"> - Vansker med nærhet og intimitet - Mistillit og avvising - Avstand fra nærhet - Lavere kvalitet i nære relasjoner - Depresjon - Ensomhet og isolasjon

	- Selvpålevelse Undertrykkelse av vanskelige følelser
--	--

4.0 Resultater

4.1 Tilknytning og selvforståelse

Deltakerne fra artikkelen til Harvey et al., (2012) fortalte at de hadde utviklet en skambasert persepsjon av seg selv med en konstant følelse av lav selvtillit og skam. Ved spørsmål om hvorfor deltakerne følte slik de gjorde, fortalte flere at det bunnet i negative beskjeder fra foreldrene. Beskjeder fra foreldrene dreide seg ofte om kritiske og nedsettende kommentarer i forhold til deres egenverd. Dette førte til at deltakerne klandret seg selv for ting utenfor deres kontroll. Basert på funn fra artikkelen til Harvey et al., (2012), kan det se ut til at deltakerne på bakgrunn av psykisk mishandling, utvikler et selvilde som skaper en problematisk virkelighetsoppfatning.

Dette støttes opp av artikkelen til Cohen et al., (2016) som viser til en signifikant indirekte effekt av omsorgssvikt i barndom til nedsatt identitets integrasjon og sosial kompetanse. En velutviklet identitets integrasjon og sosial kompetanse er funksjoner som hjelper barnet i å ha et realistisk bilde av seg selv, sette sunne grenser og etablere vennerelasjoner (Tetzchner, 2019).

I artikkelen til Zaccagnino et al., (2014) ser vi at gruppen med institusjons plasserte barn har en lav score knyttet til skalaer om tilknytningssikkerhet: idealisering av mor og far samt emosjonell åpenhet. Samme studie viste at de institusjons plasserte barnene hadde en høy score av usikker tilknytningstil. Nevnte faktorer er kjennetegn på både unnvikende og usikker-motvillig tilknytningstil.

Artikkelen til Harvey et al., (2012) viste også til resultater fra intervjuet som gjaldt den begrensede oppfatningen de hadde av andre. Dette kom til uttrykk gjennom selvreferering, mistillit og betraktninger av andre som enten det ene eller andre. Eksempelvis; omsorgsfull/avvisende, offer/gjerningsperson, svak/sterk osv. Det kunne altså virke til at deltakerne var uvitende om at deres atferd var drevet av deres egne interne prosesser i stedet for det de omtalte som egen utilstrekkelighet.

Artiklene til Shabab et al., (2021) og Erozkhan (2016) samsvarer med mange av de samme utfordringene i forhold til begrenset bevissthet om seg selv og andre, da begge

studiene viser til en sterk sammenheng mellom omsorgssvikt i barndom og usikker tilknytningsstil. Som nevnt tidligere kommer usikker tilknytningsstil til uttrykk gjennom eksempelvis mistillit, nedsatt sosial kompetanse og et syn på andre som emosjonelt ustabile.

Basert på det funnene forteller oss, kan det se ut til at en problematisk virkelighetsoppfatning skaper utfordringer i forhold til tilknytning og at tilknytningsvansker også skaper en problematisk virkelighetsoppfatning.

4.2 Tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner

I alle artiklene er det linket til tilknytningsrelaterte utfordringer, hvor majoriteten av artiklene inkluderer deltakere med unnvikende og usikker-motvillig tilknytningsstil (Shabab et al., 2021; Erozkán 2016; Harvey et al., 2012; Zaccagnino et al., 2014 & Cohen et al., 2016).

I artikkelen til Shabab et al., (2021) viser resultatene til signifikante assosiasjoner mellom opplevd omsorgssvikt i barndom og usikker-motvillig, unnvikende tilknytningsstil og lavere kvalitet i nære forhold. Forfatterne i denne artikkelen beskriver at usikker-motvillig tilknytningsstil viser seg gjennom et ønske for intime og nære forhold, men frykten for avvisning leder til et ekstremt nivå av intimitet med lave nivåer av selvstendighet. Forfatterne utdypet videre at utfordringer knyttet til unnvikende tilknytningsstil kunne vise seg som et stort behov for å vedlikeholde autonomi, distansering fra partner og en følelse av å være ukomfortabel med intimitet og avhengighet.

Dette ser vi også i artikkelen til Erozkán (2016) som viser en sterk sammenheng mellom mishandling i barndom og usikker-motvillig- og unnvikende tilknytningsstil. Forfatterne beskrev avslutningsvis basert på funnene fra forskningen som ble gjort, at det var en stor risiko for videre utvikling av usunne forhold.

Flertallet av deltakerne i artikkelen til Harvey et al., (2012) uttrykte vanskeligheter med å forme nye vennskap og intime relasjoner og vanskeligheter med emosjonell intimitet. I intervjuene ble det beskrevet hyppige brudd, vanskeligheter med å kommunisere om tanker og følelser og en oppfatning av en mangel på kjemi/tilknytning.

I artikkelen til Zaccagnino et al., (2014) scoret en stor del av de institusjonaliserte barnene på usikker tilknytningsstil, hvor flertallet av disse igjen ble klassifisert i gruppen for unnvikende tilknytningsstil. Flere faktorer ble også målt, som forfatterne beskrev var assosiert med tilknytningssikkerhet; emosjonell åpenhet, liten balanse mellom negative og positive referanser til foreldrene samt en idealisering av foreldrene. Deltakerne scoret signifikant lavere på nevnte skårer enn gruppen barn som ikke var bosatt ved institusjon. Dette mente forfatterne kunne få negative konsekvenser for den sosiale kompetansen og føre til avvisning fra jevnaldrende.

Resultater fra artikkelen til Cohen et al., (2016) viser til en sammenheng med nedsatt kvalitet i nære relasjoner som følge av usikker tilknytning, og omsorgssvikt.

5.0 Diskusjon

Hensikten med denne studien er å undersøke hvilke konsekvenser omsorgssvikt i tidlige barneår kan få for etablering og vedlikehold av nære relasjoner senere i livet. Denne delen av besvarelsen vil drøfte hovedfunnene fra resultatdel 4.0.

Noe som er viktig å påpeke, er likheten av resultatene fra de ulike artiklene. Ved analysearbeidet ble det observert en tydelig sammenheng av funnene fra artiklene. Funnene viste tydelig til to temaer. Disse omhandler tilknytning og selvforståelse og tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner. Temaene presentert nedenfor og som videre skal drøftes, ble derfor valgt på bakgrunn av denne sammenheng.

5.1 Tilknytning og selvforståelse

Tilknytning og selvforståelse er et gjennomgående tema i de ulike artiklene. Det blir derfor relevant å undersøke hvordan omsorgssvikt og usikker tilknytningsstil påvirker selvforståelsen til deltakerne. Forhåpentligvis kan dette gi svar på hvilke konsekvenser omsorgssvikt kan få for senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner.

Artiklene til Shabab et al., 2021, Erozkhan et al., 2016, Zaccagnino et al., 2014 og Cohen et al., (2016) baserer seg på kvantitative data, og viser sammenlagt sammenhenger mellom omsorgssvikt og usikker tilknytningsstil.

Denne sammenhengen støttes også opp av en rekke kilder, som viser til at personer med usikre tilknytningsstiler ofte har hatt svært avvisende omsorgspersoner eller opplevd en ustabilitet i forhold til sensitivitet i barndommen. (Tetzchner, 2019; Bowlby, 1969; Allen, 2013). Det blir videre beskrevet av Tetzchner (2019) hvordan barnet basert på tidlige omsorgserfaringer danner et grunnlag av forventninger til seg selv og i møte med nye relasjonspartnere, som igjen vil være avgjørende for om barnet utvikler sikker eller usikker tilknytning. Basert på nevnte studier og faglitteratur, ser vi at det er en tydelig sammenheng mellom omsorgssvikt og usikker tilknytningsstil.

Faglitteratur viser til at barn lager indre arbeidsmodeller basert på tidlige samspill med tilknytningsperson, og danner videre forventninger og erfaringer til både seg selv og andre (Tetzchner, 2019, s. 330) Selvrapporteringskjemaet utført i artikkelen til Cohen et al., antydte at flere av deltakerne hadde en usunn selvoppfatning preget av lite selvspekt, lav frustrasjonstoleranse og i liten grad troen på seg selv og videre fremtidsplaner (2016). Basert på nevnt studie med støtte av faglitteratur, kan det se ut til at omsorgssvikt påvirker indre arbeidsmodeller i den grad at det fører til et lavt selvbilde (Cohen et al., 2016; Tetzchner, 2019). Liknende resultater skildres i studien til Harvey et al., hvor deltakerne forteller om et liv preget av skambasert selvoppfatning, lav selvtillit og selvverd (2012):

«I´m afraid of making a dick of myself, not being capable enough, not being bright enough, feeling stupid if I said something, going over what I said, bashing myself around”.

Dette eksempelet kan være med på å vise hvordan omsorgssvikt påvirker eget selvbilde i form av tidlige belastende livserfaringer og opplevelser (Harvey et al., 2012). Noe jeg bemerket meg i studien til Harvey et al., (2012) var hvordan deltakerne klandret seg selv for ting utenfor deres kontroll. Det kunne nærmest virke til at den psykiske mishandlingen de hadde opplevd ikke bare påvirket selvbilde, men også selvforståelsen.

Bowlby (1969) spesifiserer i sin tilknytningsteori hvordan barn gjennom tilknytning med omsorgspersoner etablerer et grunnlag for deres sosiale kompetanse og tilpasning. Dette hjelper barnet videre i å ha et realistisk bilde av seg selv og etablere vennerelasjoner. Nevnte faktorer virker til å handle om selvforståelse, som vil si hvordan barnet forstår egne og andres uttrykk.

Nevnt påstand støttes av funn fra studien til Cohen et al., (2016) som viser til liknende resultater. Dette kom frem ved at deltakerne hadde nedsatt selvkontroll i form av

vanskeligheter med emosjons- og aggresjonsregulering, selvbilde og lav selvrefleksjon (2016). Studien til Zaccagnino et al., (2014) samsvarer med lignende resultater, og viser til funn med en høy score knyttet til unngåelse av emosjonell kontakt, idealisering av mor og far og lav score av balanse mellom positive og negative referanser til mor og far.

Viste sammenhenger forteller meg at mennesker utsatt for omsorgssvikt både kan ha et lavt selvbilde og selvforståelse. Symptomuttrykkene kan være forskjellig for de ulike tilknytningsstilene. Kjennetegn ved unnvikende tilknytningsstil kan på overflaten dreie seg om et stort behov for selvstendighet, men fører til at de avviser hjelp. Felles er uansett det faktum at ungdommen ikke vet hvordan de skal håndtere følelsene sine (Allen, 2013) Det kan derfor tenkes at det kan være utfordrende å identifisere hjelpen ungdommen har behov av.

Begge studiene har likhetstrekk i forhold til emosjonsuttrykk og håndtering av emosjoner. Emosjonell tilgjengelighet beskrives som en måte å regulere følelser på og er videre en del av bevisstheten en har til seg selv og andre (Cohen et al., 2016; Zaccagnino et al., 2014). Dette støttes av faglitteratur som beskriver hvordan trygg tilknytningsstil, som kjennetegnes av omsorgspersonens følelsesmessige kontakt med barnet, hjelper barnet i å identifisere og håndtere følelsene sine (Tetzchner, 2019; Allen, 2013) Dette kan bety at uten å klare å identifisere egne følelser og videre håndtere de, kan barnet ha vanskeligheter med å forstå både egne og andres uttrykk.

Ved unnvikende tilknytningsstil, som var tilknytningsstilen av høyest forekomst i studien til Zaccagnino (2014), vil vedkommende forsøke å deaktivere egne tilknytningsbehov og bagatellisere egentlige følelser (Allen, 2013; Zaccagnino, et al., 2014).

Det kan bety at det i tidlig barndom ikke har vært samsvar mellom følelser og behov barnet har uttrykt, og hvordan de har blitt møtt av omgivelsene. Ifølge Røkenes og Hanssen (2012) skal relasjonskompetansen bidra til å både forstå og samsvare med de følelsene barnet uttrykker, og videre bidra til å gi barnet gode relasjonserfaringer (Røkenes og Hanssen, 2012).

Dette står i samsvar med flere kilder, som beskriver hvordan vernepleiefaglig miljøarbeid skal være rettet inn mot å møte mennesket der det er, kartlegge utfordringer og styrke brukers forutsetninger og øke livskvaliteten (Nordlund, Thronsen og Linde, 2015; Viken, 2017).

5.2 Tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner

Hovedfunn av resultater fra alle studiene, viser til at alle deltakerne har en begrenset bevissthet om seg selv og andre (Shabab et al., 2021; Erozkhan et al., 2016; Zaccagnino et al., 2014; Cohen et al., 2016 & Harvey et al., 2012).

Det blir i den anledning relevant å drøfte hvordan tilknytningsrelaterte utfordringer påvirker etablering og vedlikehold av nære relasjoner.

Personer med usikker tilknytningsstil har ofte har opplevd en ustabilitet og avvisning fra omsorgspersoner i barndommen (Tetzchner, 2019) Det blir videre beskrevet at dette vil gjøre de sårbare i forhold til å få seg venner og inngå i nære forhold (Allen, 2013; Tetzchner, 2019) Studien til Harvey et al., (2012) skildrer hvordan slike tilknytningsutfordringer kommer til uttrykk senere i livet. Deltakerne beskrev hvordan de basert på psykisk mishandling av foreldrene hadde en dyp mistillit til andre. Majoriteten av deltakerne var single, men flere hadde tidligere vært i forhold. En av deltakerne beskrev hvordan mistilliten hun hadde til andre påvirket tidligere forhold;

«I always felt they (boyfriends) were going to leave me, so I would leave first. I couldn't trust them and I couldn't believe that they actually really loved me».

En annen deltaker fortalte at alt han ville var å være gift, men at han ikke visste om han ville klare å gjennomføre dette selv, basert på egne usikkerheter og mistillit. Emosjonell intimitet var noe flere av deltakerne spesifiserte var utfordrende. Liknende resultater er vist i studien til Zaccagnino et al., (2014), hvor deltakerne scoret høyt på skalaer som gjaldt emosjonell utilgjengelighet. Dette kan bety at deltakerne i begge studiene har vanskeligheter med identifisering av følelsesuttrykk, som følge av omsorgssvikten.

Vanskeligheter med å både forme, vedlikeholde og være emosjonelt tilgjengelig i forhold, førte til isolasjon for flertallet av deltakerne i studien til Harvey et al., (2012). Det kan altså virke til at de ikke selv evnet å uttrykke kjærligheten de hadde for partneren, selv om det var det de trengte mest.

I studien til Zaccagnino et al., (2014) blir det vist til liknende resultater, hvor forfatterne antyder til at barnas emosjonelle utilgjengelighet og avvisende atferd kan føre til problematikk med å etablere forhold med både omsorgsgivere og jevnaldrende. Allen (2013) beskriver i sin bok hvordan emosjonell utilgjengelighet har årsak i en svekket evne til å identifisere og håndtere følelser.

Som nevnt tidligere, kan en slik svekket emosjonell regulering ha årsak i en manglende evne fra omsorgsgivere til å etterkomme disse behovene. I begge studiene nevnt ovenfor er isolasjon, lav grad av emosjonell intimitet og avvisende atferd konsekvenser de opplever som følge av omsorgssvikten. Årsaken til nevnte konsekvenser kan derfor tenkes kommer av at de har måttet håndtere følelser på egenhånd grunnet avvisning og omsorgssvikt fra opprinnelige omsorgspersoner. Når de ikke vet hvorfor de føler som de gjør eller vet hvordan de skal håndtere følelsene eller be om hjelp, kan en tenke seg til at det er en naturlig respons å avvise.

En del av vernepleierens kunnskapsgrunnlag er preget av miljøarbeid. Miljøarbeid handler om å yte profesjonell omsorg, som er arbeid utført på en kompetent og faglig kyndig måte. Det handler også om å bry seg, forstå, vise medfølelse og respekt (Nordlund, Thronsen og Linde, 2015). Nevnte kompetanseområder er sentrale i møte med mennesker som har opplevd omsorgssvikt. Omsorgen vernepleieren gir handler derfor om å ha kompetanse til å identifisere at ungdommen trenger omsorg, selv når de avviser eller isolerer seg. Dette støttes av annen faglitteratur som beskriver hvordan evnen til å dele opplevelser og følelser er den viktigste forutsetningen for relasjonelt arbeid (Røkenes og Hanssen, 2012). Det kan derfor tenkes at en deling av opplevelser og følelser kan være ett steg nærmere i å klare å nyttiggjøre seg av omsorgen yrkesutøver tilbyr.

I motsetning til majoriteten av deltakerne nevnt i denne besvarelsen, opplever ungdommer ved omsorgsinstitusjon en del risikofaktorer som kan få konsekvenser for utvikling og senere fungering (Singstad et al., 2019).

Hyppe flyttinger, lav sosial støtte, vanskeligheter med å etablere vennskap utenfor institusjonen og en høy ankomst psykiske lidelser og risikofylt atferd er risikofaktorer en kan tenke seg vil vanskeliggjøre etablering av en gjensidig og sunn relasjon (Kayed et al., 2015; Singstad et al., 2019; Ulseth, 2016 & Tetzchner, 2019)

Som en konsekvens av nevnte utfordringer i forhold til etablering av vennskap, er det ikke vanskelig å se for seg at ungdommen i søk av trygghet og fellesskap kan inngå i et kriminelt vennenettverk.

Et godt spørsmål er hvordan yrkesutøveren kan bistå med etablering av sunne forhold til denne brukergruppen.

En del av miljøarbeid er å legge til rette for at brukeren er deltakende, føle seg inkludert, engasjere seg og oppleve mestring (Viken, 2017). Vi vet fra før at ungdom ved omsorgsinstitusjon har en mangel av sosial støtte og vennenettverk utenfor

institusjonen. En del av vernepleiefaglig miljøarbeid handler om å kartlegge utfordringer, styrke ressurser og jobbe sammen mot mål. Et godt utgangspunkt for påfølgende trygge relasjoner, kan være å tilrettelegge for deltakelse og mestring. Denne påstanden støttes av faglitteratur, som beskriver hvor viktig positive samspill med andre er for eget selvbilde og videre sosial kompetanse (Røkenes og Hanssen 2012; Tetzchner 2019)

Tidsaspektet for ungdom bosatt ved omsorgsinstitusjon muliggjør relasjonsbygging og videre miljøarbeid. Dette kan med andre ord bety at yrkesutøverne ved omsorgsinstitusjonen med sin kompetanse kan bidra til at ungdommene kan bedre sitt syn på seg selv og andre gjennom trygge relasjoner. Dette støttes av Bowlby (1982) som omtaler en trygg tilknytning preget av kjærlighet og trygghet som sentral for utvikling av sosial kompetanse og videre etablering og vedlikehold av senere relasjoner.

6.0 Metodediskusjon

I denne delen skal jeg drøfte metodiske styrker og begrensninger ved min litteraturstudie (Thidemann, 2019)

Tema som ble valgt i startprosessen av litteraturstudie, er noe jeg har stor interesse og begeistring for. Ved mangel av forståelse for hvordan systematisk litteratursøk fungerte, benyttet jeg lang tid på innledende litteratursøk for å få en bred oversikt over aktuell forskning. Dette førte til at jeg kom sent i gang og brukte mindre tid enn ønsket på å lære systematisk litteratursøk.

Det kan i startprosessen av systematisk litteratursøk ha ført til færre treff enn ønsket og vanskeligheter med å formulere en problemstilling. Etter å ha gjennomgått søkeord i relevante artikler og flittig bruk av PICO-systemet, opplevde jeg å få et mer utvidet søk. Etter grundige gjennomganger av søkeord, fant jeg ved systematisk litteratursøk at det var lite forskning på problemstillingen jeg ønsket å skrive om, noe som gjorde det utfordrende ved funn av relevante artikler.

Begrenset tid og lite forskning på problemstillingen jeg hadde valgt førte til at jeg endte opp med å velge artikler med relativt like funn. Dette ble derfor ansett som en svakhet, da det gjorde det utfordrende å differensiere ulike temaer og diskutere de opp mot hverandre.

To artikler fra New Zealand og New York inkludert, grunnet lite forskning knyttet til valgt problemstilling (Cohen et al., 2016; Harvey et al., 2012). Det sees på som både en

styrke og svakhet. Artikkelen fra New Zealand er kvalitativ og søker kunnskap om menneskelige egenskaper i form av meninger, opplevelser, erfaringer, motiver og tanker (Thidemann, 2019). I forhold til overføringsverdi, ble artikkelen fortsatt vurdert til å være aktuell. Dette var fordi problemstillingen søkte kunnskap om meninger i budskapet deltakerne uttrykte (Thidemann, 2019).

Ved valg av kvantitative data var jeg på bakgrunn av overføringsverdien kritisk til artikler utenfor Europa. Fordi jeg kun så etter hvilke konsekvenser omsorgssvikt kunne få for senere etablering av nære relasjoner, var det viktigste å finne artikler fra kulturer som var overførbare til Norge. Dette vurderte jeg artikkelen fra New York til å være.

Ved valg av artikler ble fire kvantitative studier og en kvalitativ studie valgt, noe som ble ansett som en styrke i besvarelsen. Kvantitative data søker i retning av oversikter for å vite hvordan flere forhold samvarierer (Thidemann, 2019). Problemstillingen søker å undersøke sammenhenger og effekter omsorgssvikt har for etablering av senere nære relasjoner. Valg av forskningsmetoder ble derfor rettet bevisst mot problemstillingen.

En svakhet ved to av studiene, var omfanget på utvalgene (Cohen et al., 2016; Zaccagnino et al., 2014). Dette kan ha svekket reliabiliteten, og enkelte av resultatene kunne derav hatt større effekt om utvalget hadde vært større. På bakgrunn av at ble artiklene godkjent gjennom sjekklister benyttet fra helsebiblioteket og inklusjons- og eksklusjonskriteriene, ble de inkludert (Helsebiblioteket, u.å)

7.0 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg forsøkt å vise til sammenhenger mellom omsorgssvikt, usikker tilknytningsstil og nære relasjoner basert på funn fra forskningsartikler og støtte av faglitteratur. I oppgaven er det videre forsøkt å vise til hvilke konsekvenser omsorgssvikt kan få for senere etablering og vedlikehold av nære relasjoner.

Gjennom en fordyping i både faglitteratur og funn fra relevante forskningsartikler, har jeg kommet fram til en rekke hovedpunkter. Et av hovedpunktene er tilknytning og selvforståelse, som handler om en begrenset evne til å forstå egne og andres uttrykk. Dette så ut til å påvirke deltakerne ved å etablere relasjoner og motta nødvendig hjelp. Flere av deltakerne fra de ulike studiene fortalte hvordan vonde opplevelser fra barndommen gjorde at de definerte seg selv om uverdige av kjærlighet, ikke god nok og en byrde for andre.

Det var tydelig at de hadde blitt påvirket av omsorgssvikten fra barndommen. Mistillit, ensomhet, isolasjon, avvisning og emosjonell utilgjengelighet var faktorer majoriteten av deltakerne slet med og som påvirket deres oppfatning av andre igjen. Med støtte fra funn i forskningsartikler og faglitteratur fant jeg at omsorgssvikt skapte konsekvenser i form av en nedsatt sosial kompetanse som videre kan påvirker eget selvbilde, bevissthet og emosjonsregulering. Dette er faktorer som er sentrale for å få nyttiggjøre seg hjelp og videre etablere nære relasjoner (Bowlby 1982).

Det siste hovedpunktet omhandler tilknytning i forbindelse med etablering og vedlikehold av nære relasjoner, som viser til hvordan deltakernes begrensede selvforståelse og tilknytning fikk konsekvenser for etablering og vedlikehold av nære relasjoner. Deltakere fortalte hvordan en grunnleggende skepsis og mistillit til etablering av forhold grunnet foreldrenes omsorgssvikt hindret de i å etablere forhold (Harvey et al., 2012). De som hadde vært eller var i forhold da studien ble gjennomført fortalte at de fikk en submissiv rolle i forholdet og slet med en skambasert følelse. Andre fortalte at de hadde problemer med å uttrykke egne behov og at kommunikasjonen mellom de var svært dårlig. Følelsen av å ikke være god nok førte også til hyppige brudd (Harvey et al., 2012)

Mennesker utsatt for omsorgssvikt i barndom, har en rekke tilknytningsutfordringer som følge av omsorgssvikten. Dette skaper konsekvenser i form av en nedsatt selvforståelse som videre kan påvirke eget selvbilde, bevissthet, sosial kompetanse og emosjonsregulering. Dette er faktorer som er sentrale for å få nyttiggjøre seg hjelp og videre etablere nære relasjoner. Det blir derfor vernepleierens oppgave å være opplyst nevnte konsekvenser og videre bedre brukers forutsetninger og forebygge mot risikofaktorer. Sett i sammenheng med ungdom ved omsorgsinstitusjon kan funn fra denne litteraturstudien vise til et sentralt hovedpunkt for videre vernepleiefaglig arbeid. Det handler om å revidere og oppdatere de indre arbeidsmodellene til ungdommene (Allen, 2013). Det er tydelig at de har et urealistisk bilde av seg selv og andre som følge av omsorgssvikten, og som vist i besvarelsen kan dette senere i livet få konsekvenser i form av et dårlig selvbilde, avvisning, ensomhet og isolasjon. Det blir derfor vernepleierens oppgave å hjelpe ungdommen med å få gode opplevelser og sunne relasjoner, som i det lange løp kan bidra til en bedre selvoppfatning og nære relasjoner.

For å konkludere, viser litteraturstudien til at omsorgssvikt i barndommen kan få alvorlige konsekvenser for både utvikling, etablering og vedlikehold av nære relasjoner senere i livet.

Referanser

Allen, J. G. (2013). *Mentalizing in the Development and Treatment of Attachment trauma*. London: British Library Cataloguing in Publication Data

Barnevernloven (1993). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100/§4-4>

Barnevernloven (1993). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100/§4-12>

Barnevernloven (1993). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100/§4-16>

Bowlby, J. (1997). *Attachment and Loss, Volume 1. Attachment* (2 utg.) London: Pimlico

Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss, Volume 1. Attachment*. Harmondsworth: Penguin

Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52, 664-678.

Buudir. (31 Mars 2022) Hentet fra: https://www.buudir.no/Barnevernsinstitusjoner/Ranheim_Vestre/

Buudir. (28 februar 2022) Hentet fra: https://buudir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barne_vernet/barn_i_institusjon/?_gl=1*ctee5y*_ga*MTcxNzAwMTIyNy4xNjE0MzQ4NTUz*_ga_E0HBE1SMJD*MTY1MzkzOTc4OC4zNC4xLjE2NTM5NDA2NzUuMA..

Cohen, L. J., Ardan, F., Tanis, T., Halimi, W., Galynker, I., Von Wyl, A., Hengartner, P., M. (2016)

Attachment anxiety and avoidance as mediators of the association between childhood maltreatment and adult personality dysfunction. *Attachment and Human Development* (58-75.), 19 (1) <https://doi.org/10.1080/14616734.2016.1253639>

Erozkan, A. (2016). The link between types of attachment and childhood trauma. *Universal Journal of Educational Research*. (1071-1079) 4 (5). DOI: 10.13189/ujer.2016.040517

FO. (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Hentet fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>

Harvey, S. M., Dorahy, M. J., Vertue, F. M., Duthie, V. S. (2012). «Childhood psychological maltreatment and perception of self, others, and relationships: A phenomenological exploration. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*. (237-255.), 21,(3) <https://doi.org/10.1080/10926771.2012.665428>

Helsedirektoratet. (11 november 2019). Vold, overgrep og omsorgssvikt. Hentet fra: <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten/helsestasjon-05-ar/vold-overgrep-og-omsorgssvikt-helsestasjonen-skal-bidra-til-a-avverge-og-avdekke-vold-overgrep-og-omsorgssvikt#f05fae1d-de36-4f47-b224-a22fc062bfba-sammendrag>

Helsedirektoratet. (25 mars 2022) Hentet fra: <https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/helsepersonelloven-med-kommentarer/opplysningsplikt-m.v/-33.opplysningsplikt-til-barnevernet#:~:text=Alvorlig%20omsorgssvikt%20inneb%C3%A6rer%20en%20betydelig,etter%20sin%20alder%20og%20utvikling.>

Helsebiblioteket (u å) Hentet fra: <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/sjekkliste>

Jozefiak, T., Kayed, N.S., Rimehaug, T. *et al.* Prevalence and comorbidity of mental disorders among adolescents living in residential youth care. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 25, 33–47 (2016). <https://doi.org/10.1007/s00787-015-0700-x>

Jørgensen, T. W. & Steinkopf, H. (2013). Traumebevisst omsorg: teori og praksis. *Fosterhjemskontakten* 1. S. 10-17. Hentet fra: <https://rvtssor.no/filer/backup/Artikkel3-Traumebevisstomsorg.pdf>

Kayed, N., Jozefiak, T., Rimehaug, T., Tjeleflaat, T. Brubakk, A-M. & Wichstrøm, L. (2015) Resultater fra forskningsprosjektet: Psykisk helse hos barn og unge i barneverninstitusjoner. Trondheim: regionalt kunnskapssenter for barn og unge. NTNU.

Nawi, A.M., Ismail, R., Ibrahim, F. *et al.* Risk and protective factors of drug abuse among adolescents: a systematic review. *BMC Public Health* 21, 2088 (2021). <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11906-2>

Nordlund, I., Thronsen, A. & Linde, S. (2015). *Innføring i vernepleie*. Oslo: Universitetsforlaget

NTNU Psykisk helse. (19 mars 2021). *Barns atferd og reaksjoner- betydningen av tidlige erfaringer og opplevelser*. Hentet fra: <https://www.youtube.com/watch?v=xQiPuHm7-GA>

Røkenes, O. H., & Hanssen, P. H. (2012). Bære eller briste: kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker (3.utg.) Bergen: Fagbokforlaget

Shahab, M, K., Ridder, J, A., Spinhoven, P., Penninx, B, W., Mook-Kanamori, D, O., Elzinga, B, M. (2021). "A tangled start: "The link between childhood maltreatment, psychopathology, and relationships in adulthood". *Child abuse and Neglect*, 121, 105228. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105228>

Singstad, M, T., Wallander, J, L., Lydersen, S., Wichstrøm, L., Kayed, N, S. (2019). Perceived social support among adolescents in Residential Youth Care. *Child & Family Social Work*. 25 (2), 384-393. DOI: <https://doi.org/10.1111/cfs.12694>

Tetzchner, S, V. (2019). Barne- og ungdomspsykologi: *Typisk og atypisk utvikling*. (1 utg.) Oslo: Gyldendal Akademisk

Thidemann, I. J. (2019). Bachelor oppgaven for sykepleierstudenter: den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Tholin, K. R. (2003). Omsorg som relasjonelt fenomen. I K. R. Tholin, *Etisk omsorg i barnehagen og skolen: en utfordring for profesjonelle omsorgsarbeidere?* (ss. 54-78). Oslo: Abstrakt forlag.

Zaccagnino, M., Cussino, M., Preziosa, A., Veglia, F., Carassa, A. Attachment Representation in Institutionalized Children: A preliminary study using the Child attachment interview. *Clinical Psychology & Psychotherapy*.(165-175.) 22 (2) <https://doi.org/10.1002/cpp.1882>

Ulseth, G. (2016). Vennskap- perspektiver og tilnærminger blant ungdom i barneverninstitusjon. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93 (2) 80-94. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-02-02>

Viken, K. (2017). *Atferdsanalytisk miljøbehandling* (1 utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Viner, R, M., Ozer, E, M., Denny, Marmot, M., Resnick, M., Fatusi, A., Currie, C. (2012). Adolescence and the social derminants of health. *The lancet*. 379 (9826), 1641-1652. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)60149-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60149-4)

